

Sinemada Renk Öğesinin Kullanımı: Renk ve Anlatım İlişkisi

Using Colour Item In Cinema: The Relationship Of Colour And Expression

Yrd. Doç. Dr. Ali Murat KIRIK *

Özet :

Sinema görsel ve işitsel bir kitle iletişim aracıdır. 7.sanat olarak adlandırılan sinema gerçeğe ayna tutmaktadır. Sinema tarihinde rengin rolü çok büyüktür. Sinemanın kendine özgü dili renkler aracılığıyla zenginleşmektedir. Her rengin kendine özgü bir anlam dünyası bulunmaktadır. Sinemada renkler çoğu zaman bu dile uygun bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak yönetmenler, renkleri kendi bakış açılarına göre de kullanabilmektedir. Bu çalışmada sinema ve renk ilişkisi farklı açılardan irdelenecektir. Renklerin dilinin sinemaya etkisi derinlemesine tartışılacaktır. Örnek filmler üzerinden rengin anlatım diline katkısı açıklanacaktır. Sadece sinemada değil, tüm görsel sanatlarda rengin önemi büyüktür.

Anahtar Kelimeler: Renklerin Dili, Sinema ve Renk İlişkisi, Anlatım, Renk Uyum, Sinemada Türler, Sinematografi

Abstract :

Cinema is an audio-visual mass communication medium. Cinema which is called 7th art is reflects reality. Colour has a great role in history of cinema. Language of cinema is enriched through the colours. Each colour has a special meaning. Most of the time, colours are often used in accordance with this language in cinema. However, the directors also use colours from their perspective. This study examined different aspects of relationship between cinema and color. The effect of the colour language on cinema will be discussed deeply. the contribution of the color on the expression language will be explained via sample films. The importance of the colour not only in cinema but also in all of the visual arts are great.

Key Words: The language of colour, the relationship between cinema and colour, expression, tonality, film genres, cinematography

* Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü murat.kirik@marmara.edu.tr

Giriş :

Hem göze hem de kulağa hitap eden bir sanat dalı olan sinema günümüzün en önemli kitle iletişim araçlarının başında yer almaktadır. Her türlü, fikir, görüş, düşünce... vb. sinemanın görsel gücü kullanılarak izleyicilere aktarılabilir. İzleyiciler üzerinde belirli bir etkinin yaratılabilmesi için görsel öğelere başvurulmaktadır. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak sıklıkla kullanılan dijital efektlerin yanında çizgi, yön, büyüklük, biçim, doku ve özellikle de renk görsel dilin oluşumuna büyük katkı sağlamaktadır. Görsel sanatlarda rengin kullanımı anlatı dilinin oluşumuna temel teşkil etmektedir. Görsel kompozisyon; farklı bilgilerin izleyiciyle buluşmasını, böylelikle izleyicinin farklı düşüncelere yönelmesini sağlamaktadır. Metinler ve alt metinlerin tümü sayılan öğeler eşliğinde görsel kompozisyonun içerisine yüklenmektedir.

İletişimin sözlü olarak gerçekleşmediği ortamlarda görsel dil yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Nitekim sinemanın sessiz olduğu ilk yıllarda anlatılmak istenenlerin tümü görsel unsurlar eşliğinde izleyiciye sunulmuştur. Günümüzde ise görsel ve işitsel unsurlar birbirleriyle uyumlu bir şekilde kullanılmakta, böylelikle sinemanın izleyiciler üzerindeki etki gücü giderek artmaktadır. Görsel dilin kullanımını ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, hatta yönetmenden yönetmene değişiklik gösterebilmektedir. Sinema ve televizyonu diğer görsel sanatlardan ayıran en temel özellik ise harekettir. Hareket aracılığıyla öyküleme ve gerçeklik beyaz perdeye yansıtılabilmektedir. Görsel sanatlar, gerçekliğin birebir aktarılmasına olanak vermektedir. Ses unsurunun görsel sanatlarla buluşması ise gerçeklik olgusunu pekiştirmektedir.

Sinema sektöründe ve televizyon programlarında görsel öğeler belli bir uyum içerisinde kullanılmaktadır. Görsel öğeler arasında anlatı dili oluşmasını sağlayan en temel unsur ise renktir. Renkler, insan hayatının vazgeçilmez bir parçası durumundadır. Her nesnenin kendine özgü bir rengi bulunmaktadır. Renkler aracılığıyla anlatı dili oluşmaktadır. Çünkü her renk farklı bir anlam yükü ve derinliğine sahiptir. Bu çalışmada renk öğesinin temel nitelikleri araştırılacak olup, dünyada yedinci sanat olarak adlandırılan sinemada renklerin kullanımı derinlemesine irdelenecektir. Sinema filmlerinden verilecek örneklerle renklerin dili ve taşıdığı anlam yükleri açıklanmaya çalışılacaktır. Çalışmada ayrıca görsel tasarımın temel öğeleri arasında yer alan rengin oluşturduğu anlam dünyası üzerinde durulacaktır. Edinilen bulgular eşliğinde çalışma sonlandırılacaktır.

1. Renk Kavramına Genel Bakış

Sinemanın oluşturduğu anlatı dünyasının temelinde renk öğesi yer almaktadır. Çünkü renkler aracılığıyla oluşturulmak istenen atmosfer ve düşünce yapıları izleyicilere aktarılabilir. Renklerin taşıdığı anlam ve dil gösterebilim açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu noktada renk kavramını irdelemek yerinde olacaktır.

1.1. Renk Nedir?

Renk üzerine birden çok tanımlama yapabilmek mümkündür. Teknik bir ifadeyle renk; *“ışığın, kendi öz yapısına veya cisimler tarafından yayılma şekline bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etkidir.”* (Meydan Larousse, 1992: 486) Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi renk ve ışık arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Diğer bir tanıma göre ise renk; kaynaktan ya da cisimden yansıyan ışığın, gözdeki ağ tabaka üzerine düştüğünde uyandırdığı duyumdur. Beynin görme duyusu yoluyla gelen ışık etkilere karşı duyarlılığı ve bu etkileri değişik biçimlerde algılamasıdır. (Grolier International Americana, 1993: 202)

Geniş bir ifadeyle renk; herhangi bir kaynaktan gelen ışığın göz aracılığıyla insanda meydana getirdiği duyum ve algılamının niteliksel halidir. (Temizsoylu, 1987: 10) Fiziksel boyutta renk; farklı titreşimdeki ışık dalgalarından oluşmaktadır. Işık ve renk dalgalarının tümünün uzunlukları birbirinden çok farklıdır. Görme organı olan göz; bu dalga titreşimlerini, renk sinirleri vasıtasıyla beyne göndermektedir. Böylelikle; renk kavramının meydana gelmesi sağlanmaktadır. Sonuç olarak gözde renkler belirmektedir. (Çağlarca, 1993: 2) Psikolojik tanıma göre ise renk; *“ışığın dalga uzunluğuna göre, göz vasıtası ile insanda uyandırdığı bir duygudur. İnsanların ise bu hisse dayanarak sarı, yeşil, lila gibi solar spektrumu teşkil eden bölümlerin karakter ve hüviyetini ayırt etmek üzere kullandığı terimlerin genel adıdır.”* (Kalmık, 1950: 10)

1.2. Renk Tonu Nedir?

Görsel sanatlarda renk kadar tonlamanın önemi de büyüktür. Bir rengin içerisinde hafif de olsa gri rengin bulunması, o rengin bir üst veya bir alt tonunun olduğunu göstermektedir. Gri rengi içlerinde bulduran renklere ise “tonal” renkler adı verilmektedir. Tonal renkler genel olarak donuk, koyu ve yumuşak olarak bilinmektedir. (Sun, Sun, 1994: 222)

2. Renklerin Dili

Renklerin insan üzerinde yadsınamaz derecede büyük etkileri bulunmaktadır. Renklerle tedavi yöntemlerinin uygulandığı günümüzde renk olgusu sinema ve televizyon sektöründe kendisini hissettirmektedir. Göstergibilimsel çözümlerle ise renk unsuruna sıkça başvurulmaktadır. Dizaynın temel öğeleri arasında yer alan renklerin kendine özgü bir dili bulunmaktadır. Bu nedenle; dizilerde, reklâmlarda, filmlerde ve diğer görsel mecralarda renk olgusu çoğu zaman bu dile uygun bir biçimde kullanılmaktadır. Renklerin taşıdığı anlam yükleri görsel kompozisyonun oluşmasına temel teşkil etmektedir.

2.1. Kırmızı

En dinamik, en kuvvetli, dalga boyu en uzun, titreşimi en kuvvetli renk kırmızıdır. Bu renk; canlılık, mutluluk, girişkenlik, dışa dönüklük, irade, güç, cinsel güç, kızgınlık, hırs ve olumluluk gibi anlamlar taşımaktadır. Kırmızı, sevgi ve nefret

gibi iki zıt duyguyu da bünyesinde taşımaktadır. Kırmızının insan üzerindeki etkisi yadsınamaz derecede büyüktür. Bu renk; insan üzerinde canlandırıcı, heyecan verici, kıskırtıcı bir etki bırakmakta ve biyolojik olarak göz retinasının hemen arkasında oluşmaktadır. Bu nedenle kırmızıya bakan izleyici bu rengin üzerine geldiği hissine kapılabilmektedir. (Çağan, 1997: 54) Kırmızı, aşkın ve sevginin rengi olarak bilinmektedir. Bu yüzden aşk-sevgi temalı dizi, film ve programlarda kırmızı hâkim renk durumundadır. (Hartman, 2008: 67-70) Kırmızının olumsuz anlamları da bulunmaktadır. Yapısında egoizm, kendini tatmin, elde etme ve sahiplik öğeleri de barınmaktadır. Kanı, ölümü, ateşi anımsattığı için korku filmlerinde sıkça kullanılmaktadır. (Üster, 1991: 80-81)

2.2. Turuncu

Turuncu; heyecan ve duyguların rengidir. İnsanlardaki toplumsallaşma duygularını harekete geçirmektedir. Bu özelliklerinin yanında; enerji, cesaret, fiziki canlılık, dinamik kuvvet, coşku ve neşe manaları taşımakta; cana yakın, girişken, hevesli, kıpır kıpır ve sosyal olan yaşam anlamına da gelmektedir. Depresif, kızgın veya gergin durumlarda ise bu renk sinir kat sayısını yükseltebilmektedir. Turuncuyu göz kolay fark edebilmektedir. (Çağan, 1997: 56) Ayrıca neşe, coşku ve heyecan yaratabilmektedir. Bu nedenle komedi filmlerinde turuncunun yarattığı bu etkiden sıklıkla faydalanılmaktadır.

Turuncu tonlarına göre farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Koyu tonlu bir turuncu asabiyeti daha fazla yansıtmaktadır. Sakinlik duygusu ise şeftali tonu olarak nitelendirilen açık turuncu ile ifade edilmektedir. Özellikle koyu turuncuda korku ve gerilim filmlerinde kullanılabilir. Stanley Kubrick'in yönetmenliğini yaptığı *The Shining* (1980) isimli filmde turuncu renk fazlasıyla kullanılmış ve gerilimli atmosfer bu şekilde oluşturulmuştur. Sürprizlerin rengi ise genelde açık turuncudur. Turuncu rengin aşk dilinde pek fazla ağırlığı yoktur. (Stout, 2005: 56)

2.3. Sarı

Güneşin rengi olan sarı; mental çabayı, zihinsel parlaklığı, bilgeliği, iyimserliği, sevgiyi ve merhameti içermektedir. Sinema ve televizyon sektöründe sıkça kullanılan bu renk kişilerin ruh hallerini olumlu yönde etkilemektedir. (Çağan, 1997: 55) Sarı renkli objeler bir anda insanların dikkatlerini çekmektedir. Bu renk, görkemli olduğundan dolayı insanlarda ilgi yaratmakta ve çeşitli sahnelerde ihanet duygusunu yansıtabilmektedir. (Üster, 1991: 72)

Sarı; temel olarak neşe ve keyif verici bir renktir. Aynı zamanda anlayışı ve sezgisel kavrayışı da açığa çıkarmaktadır. Altın tonlarındaki sarı, manevi yani ruhsal kusursuzluğu ifade etmektedir. Sarı, gençliğin, memnuniyetin ve sevincin rengi olmakla birlikte gereğinden fazla kullanıldığında akli, ruhu ve sinir sistemini uyarmaktadır. Negatif titreşimlerde; korkaklığın, ön yargının ve yıkıcı biçimdeki egemenliğin rengidir. Bu açıdan gerilim filmlerinde sarı bazı sahnelerde kullanılmaktadır. (Sharma, 2007: 24-25)

2.4. Yeşil

Her rengin olduğu gibi yeşil rengin de kendine has nitelikleri bulunmaktadır. Yeşil; öncelikle doğanın, tabiatın, ilkbaharın rengidir. Yeşil rengin tüm tonlarının insanlar üzerinde pozitif etkileri bulunmaktadır. Sınırları yatıştırıcı, iyileştirici, huzur veren, sakin ve dinlendirici bir renktir. Negatif boyutuyla yeşil; kıskançlığı ve tembelliği ifade edebilmektedir. Koyu yeşil tonu; iç karartıcı ve kimi zaman da güçten düşürücü nitelikler taşıyabilmektedir. Sarımsı bir yeşil ise; zihinsel düzlemde cömertliği, psikolojik düzlemde ise ruhu sakinleştirmeyi sağlamaktadır. Bahar yeşili ise; yepyeni bir yaşamı, doğuşu, yenilenmeyi, yeniden canlanmayı, neşeyi ve memnuniyeti temsil etmektedir. (Sharma, 2007: 25-26)

Yeşil; yaratıcılığı körüklemektedir. Uyumun, güvenin, duyarlılığın ve bereketin rengidir. Bu özelliklerinin yanı sıra; büyümeyi, sıcakkanlılığı ve sakinliği de yansıtmaktadır. Kimi İslam ülkelerinde yeşil cennetin rengidir. Din unsurunun ağır bastığı çoğu filmde bu renk yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. (Çağan, 1997: 56) Spor programlarında yeşil ve tonlarından arka fonlarda yararlanılmaktadır. Türkiye’de spor denildiği vakit akıllara doğrudan futbol geldiği için programlarda kullanılan yeşil çim sahayı anımsatmaktadır.

2.5. Mavi

Mavi de özellikleri itibariyle yeşile benzer bir renktir. Sigmund Freud; maviyi “*sakin bir renk*” olarak nitelendirmektedir. Mavi tıpkı yeşil renk gibi; sakinliği, sükûneti ve üretkenliği simgelemektedir. Bazı sağlık programlarında bu rengin kullanılması izleyicilere manevi bir huzur ve rahatlık vermektedir. Mavi, insanları asabi zamanlarında sakinleştirmekte ve aynı zamanda özgürlük anlamı taşımaktadır. Mavinin özgürlük anlamı görsel çalışmaların hemen hemen hepsinde kendisini göstermektedir. Aynı zamanda mavi, sessizliğin ve sakinliğin rengi olduğu için filmlerin, dizilerin ve çeşitli reklâmların içerisinde bu renk, bu rengin tonları, deniz, gökyüzü ve okyanuslar sıkça kullanılmaktadır. Mavi; ciddiyet, sadakat, gerçeklik ve bağlılık anlamları da taşımaktadır. (Çağan, 1997: 53) İletişimde de mavi rengin önemi çok büyüktür. Bu renk; bedenin hararetini en düşük noktaya indirmekte ve algıyı arttırmaktadır.

2.6. Mor

Mor; renkler içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Bu renk; bilimsel olarak kolayca açıklanamayan mistik ve fiziksel güçlerin görsel bir yansımasıdır. Ağırbaşlılık, asalet, soyluluk, zenginlik, kudret, saygı, saygınlık, kibir, hüznün ve içe dönüklük gibi anlamlar da taşımaktadır. (Sun, Sun, 1994: 54) Mor rengin negatif boyutları da bulunmaktadır. Bu renk; bozuk bir ruh halini, ukalalığı, kendini beğenmişliği ve sabırsızlığı da yansıtabilmektedir. Kararsız bir ruh hali daha çok mor renkle yansıtılmaktadır. (Sun, Sun, 1994: 55)

Yüksek titreşimdeki mor ise iyi niyeti temsil etmekte, manevi düşleri ve özemleri yükseltmektedir. Mor; refah ve artan bir üretkenlikle ilişkilendirilmektedir. Mor renk; insanın manevi doğasını uyandırmaktadır. Bu açıdan mistik konuların

anlatıldığı gerilim filmlerinde mor renk sıkça kullanılmaktadır. (Sharma, 2007: 28-29) Mor; sürekli karışık mesajlar sunmaktadır. Tarihsel olarak kraliyet ailesini ve ihtişamı yansıtmakta; bununla birlikte hastalık ve çürümüşlükle de ilişkilendirilmektedir. Bütün bu özelliklerine rağmen mor; zihinsel karmaşıklığın yaşandığı durumlarda sakinleştirici bir renk olarak da kullanılmaktadır. (Sharma, 2007: 41)

Sabah kuşağında yayınlanan televizyon programlarında mor rengin dekor ve arka fon olarak kullanılması kadınların ilgisini bir hayli çekmektedir. Mor rengin koyu tonları depresyonu yansıtmaktadır. Koyu tonlarındaki mor ile nefret duyguları ön plana çıkarılabilmektedir. (Stout, 2005: 64) Bireyler genelde; ürperme, korku, stres ve kendilerini güvende hissetmedikleri zamanlarda mordan bir hayli etkilenmektedirler. Çünkü bu renk insanlardaki nevrotik duyguları açığa çıkarılmaktadır. Bu yönüyle renk; bilinçaltında insanları korkutmaktadır. Mor, zaman zaman yönetmenlerin bakış açısına göre korku filmlerinde tercih edilen bir renktir. Çünkü intihar etme arzusunda olan insanların uzun süre baktığı bir renk olarak saptanmıştır. (Çağan, 1997: 59)

2.7. Kahverengi

Kahverengi; doğurganlığı, dünyayı, yeryüzünü, verimliliği temsil etmektedir. Ağır ve kasvetli bir renktir. Bununla birlikte; pek çok negatif etkisi bulunan yavaş titreşime sahip bir renktir. (Sharma, 2007: 29) Kırmızı ve siyah renklerin karışımından elde edildiği için; her ikisinin özelliklerini de bünyesinde barındırmaktadır. Otorite ve kendine güven hissi vermektedir. Bireyler bu rengin; pozitif etkisiyle gerçekçi bir kişilik oluşturabilmektedir. Negatif özellikleriyle değişken ve güvensiz bir yapıyı yansıtabilmektedir. Kahverengi insanlarda düzen ve sebat duygularını harekete geçirmektedir. (Sun, Sun, 1994: 170)

Yerkürenin, toprağın rengi olmasından dolayı kahverengi insanlar üzerinde hareketlilik yaratmaktadır. Yapılan araştırmalarda bu rengin insan hareketlerini hızlandırdığı sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kahverengi; hırs, içe dönüklük, hızlı hareket, rahatlık ve basitlik anlamları da taşımaktadır. (Çağan, 1997: 57) Kahverenginin negatif boyutları da bulunmaktadır. Bu renk; karşı cinsi çoğu zaman çekmesine rağmen kimi zaman itebilmekte, kişisel canlılığı azaltabilmekte, yaşam gücünü bir anda pozitif çevirebilmekte ve doğanın ani ölümünü çağırıştırabilmektedir. Genelde dekor tasarımında kahverengi yalın durduğundan dolayı tek başına tercih edilmemektedir. Bu renk; beyaz, kırmızı, turuncu ve sarı renkteki öğelerle bir arada kullanılabilir. (Sharma, 2007: 29)

2.8. Siyah

Siyah; gücü, tutkuyu, resmîyeti, soyluluğu ve otoriteyi simgelemektedir. Türkiye'de ve çeşitli toplumlarda keder, ölüm ve matem anlamlarına gelmektedir. Bununla birlikte; fesatlık, garez, kötü niyet ve karamsarlığı da çağırıştırabilmektedir. Kısacası insanlar üzerinde olumsuz etkiler uyandırabilmektedir. Ancak, siyahın konsantrasyon rengi olduğu da düşünülmektedir. Ünlü bilim adamı Einstein'ın gün ışığı girmeyen ve perdeleri siyah olan bir odada konsantre olduğu belirtilmek-

tedir. (Çağan, 1997: 58) Türkiye'deki "karaları bağlamak" deyimini ise matemli durumlarda kullanılmaktadır. Japonya'da ve bazı Uzak Doğu ülkelerinde ise siyah mutluluğun, coşkunun ve sevincin rengidir. O açıdan siyahın taşıdığı anlam yükü ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Bu rengin güven verici bir yönü de bulunmaktadır. (Sun, Sun, 1994: 171)

Siyah renk görsel sanatların tümünde ağırlıklı bir şekilde kullanılmaktadır. Özellikle filmlerde, dizilerde ve televizyon sektöründe kötü adamlar, mafya elemanları ve karanlık işlerle uğraşan kimseler sürekli siyah renkli elbiseler tercih etmektedir. Çünkü siyah, güç ve otorite anlamına da gelmektedir. Bu renk; filmlerde, dizilerde genellikle toplumu ve toplum kurallarını reddeden kişiler tarafından tercih edilmektedir. Aynı zamanda siyah; gizemi de ifade etmektedir. Kötülüğün, korkuların, stresli anların ve kargaşaların meydana gelişini siyah simgelemektedir. Bu yüzden korku filmlerindeki çoğu sahnede siyah ve tonları sıkça kullanılmaktadır. Siyah şiddetin de rengidir. Bütün ateşli silahlar, tabancalar ve tüfeklerin rengi genellikle siyahtır.

2.9. Beyaz

Beyaz; saflığın, temizliğin, masumiyetin ve doğruluğun ifadesidir. Doğu toplumlarında ölen kişinin daha temiz bir ruhsal dünyaya gittiğini göstermek için ölüm ve matem beyaz renkle sembolize edilmektedir. Ölen insanların kefen renkleri bundan dolayı beyazdır. Beyaz aynı zamanda tarafsızlığın da rengidir. Bununla birlikte bu rengin yansıtıcı özelliği de bulunmaktadır. (Sun, Sun, 1994: 169) Görsel sanatlarda beyaz renk ve beyaz mendil iyi niyetin sembolüdür. İstikrar, emniyet ve muntazam bir iş prensibini yansıtmaktadır.

Beyaz güven verici ve uhrevi bir renktir. Açıklığın, istikrarın, sürekliliğin yansımasıdır. Dürüst ve temiz bir imaj yaratmak isteyen insanlar bu rengi daha çok tercih etmektedir. (Çağan, 1997: 59) Bozulmamış, değerini kaybetmemiş ve kutsal sayılan kavramlar daha çok beyazla temsil edilmektedir. Bunun yanı sıra asaleti, zarafeti ve soğukkanlılığı da ifade etmektedir. Beyaz renk; kullanılan mekânı ya da prodüksiyon setini olduğundan daha büyük göstermektedir. Gümüş rengine yaklaşan beyaz ise, inancı ve kutsallığı simgelemektedir. (Hardin, Maffi, 1997: 295-300)

2.10. Gri

ri; depresyonu, düşük enerjiyi, korkuyu, bencilliği, suskunluğu ve melankoliyi ifade eden bir renktir. (Sharma, 2007: 42) Bu renk; kimi zaman sıkıntılı duyguları ve olumsuzlukları yansıtabilmektedir. Gri bilim kurgu filmlerinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Uzay ve teknoloji bu renk ile bütünleştirildiği için bilim kurgu filmlerindeki öğelerin hemen hemen tümü gridir.

2.11. Pembe

Pembe; uyumun, neşenin, şirinliğin ve sevginin simgesidir. Kadınların daha sık tercih ettiği bir renktir. Sabah kuşağında yayınlanan televizyon programların-

da bu renk sıkça kullanılmaktadır. (<http://www.colormatters.com/pink>, Erişim Tarihi: 10.11.2013) İnsanları rahat hissettiren ve dinlendiren bir renktir. Türk kültüründe pembe mutluluğun rengidir. Çünkü Türk Sineması'nda mutluluğun simgesi "pembe panjurlu ev"dir. Pembe hayaller olumlu ve mutluluk verici olaylar üzerine kurulmaktadır. Pembe; saldırganlık ve şiddet duygularını minimum seviyeye indirgemektedir.

Pembe, fiziksel bir uyarıcı niteliği de taşımakta, aynı zamanda yaratıcılığı da olumlu yönde etkilemektedir. Sağlıklı olmanın ve daima genç kalmanın ifadesi olarak da tanımlanabilmektedir. Pembe tıpkı kırmızı gibi aşkı ve sevgiyi çağrıştırmaktadır.

3. Sinemada Renklerin Kullanımı

Gerek sinemada, gerek tiyatrodada ve gerekse de televizyon sektöründe görsel tasarımın en önemli öğelerinden biri şüphesiz ki renktir. Anlaşılacağı üzere her rengin kendine özgü bir anlam yükü bulunmaktadır. Bununla birlikte renklerin birbiriyle ilişkili bir şekilde kullanılması renk uyumunu ortaya çıkarmaktadır. Renk uyumu, renklerin diline uygun bir şekilde oluşturulabileceği gibi yönetmenin bakış açısına göre de şekillenebilmektedir.

3.1. Renk Uyumu (Ahengi)

Tabiatta her şey belli bir uyum (ahenk) içerisinde. Uyum kelime anlamı ile "bir bütünüün parçaları arasında bulunan uygunluktur." Renklerin uyumlu bir şekilde kullanılması izleyicinin ilgisini önemli ölçüde arttırmaktadır. Çünkü renkler görsel kompozisyonla ilgili birçok bilgiyi izleyicilere yansıtmaktadır. Görsel kompozisyonda aynı büyüklükte iki karşıt renk yan yana geldiğinde göz rahatsız olmaktadır. Çünkü zıt iki renk gözün ayırt edebilme özelliğini ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle yönetmenler genellikle renklerden birini pasif, diğerini aktif duruma getirebilmek için iki karşıt rengi aracı bir renk ile bağlayarak sorunu çözebilmektedirler. (Keskinok, Erişim Tarihi: 11.11.2013) Ayrıca tonlama sayesinde ikinci rengin baskınlığı azaltılmakta; üçüncü rengin ağırlığı ise yok denecek kadar az bir seviyeye indirgenmektedir. Doğru oranlama ile renklerin belirli bir anlam oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle birlikte renk ahengi (uyumu) sağlanmaktadır.

Renk ahenginde dikkat edilmesi gereken bir diğer konu ise sıcak-soğuk renk uyumudur. Görsel tasarımda renkler ve renk grupları insanları; algılama ve hissediş açısından etkilemektedir. Dolayısıyla bir renk insanı coştururken diğer bir renk ise sakinleştirebilmektedir. Kırmızı sıcak, mavi ise soğuk renk olarak adlandırılmaktadır. Renk yelpazesinde ise kırmızıya doğru gidenler sıcak, maviye doğru gidenler ise soğuk renkler şeklinde ifade edilmektedir. Fakat bazı durumlarda bu genelleme geçerli olmamaktadır. Terminolojik olarak kırmızı, turuncu, kırmızıya yakın sarılar, sıcak renkler; mavi, yeşil ve yeşilimsi sarılar ise soğuk renklerdir. Rudolf Arnheim'e göre renklerin sıcak-soğuk olarak ikiye ayrılması insanların renklerle ilişkilendirdiği olaylarla bağlantılıdır. (Kılıç, 2004: 54)

Karşıt renklerle de belli bir uyum sağlamak mümkündür. Böylelikle gerilim yüklü bir atmosfer elde edilebilmektedir. Karşıt renk uyumu daha çok korku ve gerilim filmlerinde kullanılmaktadır. Bu sayede izleyici, renklerin karşıt etkisiyle birlikte algısını gittikçe arttırmaktadır. Karşıt uyumda renklerden birisi çoğunlukta bulunmak koşuluyla soğuk ve sıcak renklerin tümü kullanılabilir. (Keskinok, Erişim Tarihi: 11.11.2013)

3.2. Sinemada Renk

Bir sinema filmi sadece belli bir olayı, hikâyeyi anlatmak amacıyla çekilmektedir. Anlatılan hikâyeye sanatsal bakımdan özgün anlamlar yükleyebilmek de önemlidir. “Sinema dili” bu noktada ön plana çıkmaktadır. Sinemanın renk lenmesi ve sesli filmlere geçişle birlikte yönetmenler bu duruma karşıt çıkmışlardır. Şarlo karakteriyle tanınan Charlie Chaplin sesin görüntüsel bütünlüğü zedelediğini iddia ederken; Sovyet yönetmen Eisenstein, sesin kompozisyon kurmada zayıflamaya yol açtığını savunmuştur.

Sinemacılar rengin olmadığı dönemlerde siyah ve beyazın tonlarını kullanarak renk ahengi oluşturmaya çalışmışlardır. Ancak istenen ahenk tüm çabalara rağmen yakalanamamıştır. (Redd, Erişim Tarihi: 27.09.2013) Sinemanın renklendiği ilk dönemlerde sinemacılar rengi sadece öz niteliklerinden dolayı kullanmışlardır. Sinema sanatının gelişimi ile birlikte renk sanatsal bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Ancak renklerin kullanımını kimi zaman yönetmene de bağılı olabilmektedir.

Renklerin taşıdığı anlam bireysel algılara göre değişiklik gösterebilmektedir. İzleyicilerin geçmişleri, edindikleri tecrübeleri ve hayata bakış açıları renkleri farklı algılamalarına neden olabilmektedir. (Anger, Allison, 2005: 6) Çünkü görsel tasarımın her ögesinde kullanılan renk unsuru doğrudan insan psikolojisi ile bağlantılıdır.

3.2.1. Western Filmler

Western filmlerde olaylar genellikle henüz tümüyle denetlenemeyen, keşfedilmemiş alanlarda meydana gelmektedir. Çorak bozkırlar, uçsuz bucaksız topraklarla donanmış çöllerin rengi ise hep kahverengidir. (Abisel, 1995: 99-101) Bununla birlikte filmlerin başrol oyuncularını olan kovboyların giysileri, çizimleri hatta atlarının rengi de çoğu zaman kahverengidir. Bu filmlerin hemen hemen tümünde kahverengi ağırlıklı bir şekilde kullanılmaktadır. Çünkü yerkürenin, toprağın rengi olmasından dolayı insanlar üzerinde hareketlilik yaratmaktadır. Bunun yanında kahverengi giymek hırslı, azimli bir yapıyı ve etrafa hâkim olma arzusunu simgelemektedir. (Çağan, 1997: 57) Gerek “Bir Avuç Dolar” (1964) da, gerek “Çöl Aslanı”nda (1956), gerekse de “Bir Zamanlar Batıda” (1968) isimli filmlerde kahverenginin tüm bu özellikleri ön plana çıkmaktadır. Çöllerin, bozkırların kahverengi ve tonlarında olması da hareketli olayların geçeceğini izleyicilere yansıtmaktadır.

3.2.2. Korku ve Gerilim Filmleri

Korku ve gerilim filmlerinde çevre koşullarının farklı unsurlar taşıması, tüm kapalı ve açık mekânların kullanılması kaçınılmaz olarak bu filmlerin görsel niteliklerini etkilemektedir. Bu tür filmlerde ürkütücü bir atmosferin, gerilimli anlatımın yaratılması her şeyden önemli olduğundan dolayı ışık-gölge zıtlıklarına sıklıkla başvurulmaktadır. Işık-gölge zıtlıkları özellikle siyah-beyaz korku filmlerinde ön plana çıkmaktadır. “Dr.Caligari'nin Muayenehanesi” (1920) “Frankenstein” (1931), “Frankenstein'in Gelini” (1935) gibi siyah-beyaz filmlerde korku ögesi siyah-beyazın zıtlıkları ve grinin tonlarıyla yakalanmıştır.

Korku sinemasında kullanılan kırmızı ve özellikle siyah renk oluşturulmak istenen atmosferi desteklemektedir. Kırmızı, yapısı itibarıyla insanları heyecanlandıran bir renktir. Kanı, ölümü ve ateşi yansıtmaktadır. Bu açıdan korku filmlerinde kırmızı en çok kullanılan renkler arasında yer almaktadır. (Watkins, 2002: 117-119) “Elm Sokağında Kâbus” (1984), “13.Cuma” (1980), “Suspria” (1977)... gibi korku filmlerinde kırmızı duvarlar, aevli sahneler ve kan görüntülerinde ağırlık her zaman kırmızı renktedir. Bu şekilde insanların nabız atışları hızlanmaktadır.

Korku ve gerilim filmlerinde sıkça kullanılan bir diğer renk de az önce belirtildiği gibi siyahtır. Kötülüğün, kindar duyguların, stresli durumların yansıtılması bu renkle gerçekleştirilmektedir. (Watkins, 2002: 121) Bu açıdan “Cadılar Bayramı” (1978), “Çılgılık” (1996), “Son Durak” (2000) gibi seri filmlerde yönetmenler tarafından bu renge sıkça başvurulmaktadır. Genellikle bu tür filmlerin ölüm ve cinayet sahnelerinde siyah ve tonları ağırlık kazanmaktadır.

Kimi zaman turuncu rengin fazla kullanılması da olumsuz bir atmosfer oluşturabilmektedir. Turuncu da tıpkı kırmızı gibi çok yüksek titreşimlere sahip bir renktir. (Sharma, 2007: 24) Örneğin; Stanley Kubrick'in “Cinnet” (1980) isimli filmde gerilim duygusunun yükseltilmesi adına turuncu renkli bir halı kullanılmıştır. Çünkü turuncu rengin olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bu renge uzun süreli bakıldığında karşı taraf negatif bir şekilde etkilenmektedir.

3.2.3. Gangster (Mafya) Filmleri

Gangster filmlerinde ve dizilerinde en fazla kullanılan renk siyahtır. Çünkü siyah renk ve siyah elbiseler güç ile birlikte otoriteyi yansıtmaktadır. (Watkins, 2002: 122) Bu tip filmlerde ve dizilerde mafya üyelerinin giydikleri takım elbiseler genellikle siyah renktedir. Türkiye’de yayınlanan ve yoğun izleyici potansiyeline sahip Kurtlar Vadisi dizisinin başkahramanı Polat Alemdar genellikle siyah takım elbise giymektedir. Yine dünya sinemasında iz bırakmış “Baba” (1972) isimli filmde de mafya üyelerinin tercih ettiği renk siyahtır. Bu tür filmlerde siyah rengi liderler ve yönetmeyi sevenler tercih etmektedir. Gangster filmlerinde mafya liderlerini başka renk elbiseler içerisinde görmek oldukça zordur. Dünya sinemasında adından sıkça söz ettiren “Yaralı Yüz” (1983) isimli filmin başrol oyuncularından Al Pacino filmin çoğu sahnesinde siyah takım elbise içerisinde görülmektedir. Bu durum, oyuncunun otoriter ve kararlı yapısını izleyicilere yansıtmaktadır.

3.2.4. Bilim-Kurgu Filmleri

Bilim-kurgu sineması, yakın ya da uzak gelecek ile ilgili hikâyelerin bugün mümkün olmayan bilim-teknoloji unsurları kullanılarak sinematize edilmesi temeline dayanmaktadır. Bu tür filmlerde başka gezegenlerden gelen uzaylılar, yaratıklar konu edilmektedir ve mekân çoğu zaman uzaydır. “Alien” (1979), “Predator” (1987), “Star Wars” (1977) gibi filmlerde gri tonlar hep ağırlıktadır. Özellikle çelik grisi, üniformalarda ve uzay üslerinde sıkça kullanılan bir renktir.

3.2.5. Komedi Filmleri

Komedi; kişilerin, olay ve adetlerin gülünç, eğlendirici, yönlerini göstermek amacıyla ders vermeyi ve hoşça vakit geçirtmeyi hedef edinen film türüdür. Sırf güldürmek amacıyla yapılan filmlerin yanı sıra güldürürken düşündürmeyi amaç edinen filmler de mevcuttur. Komedi filmlerinde renk sınırlaması yapmak oldukça güçtür. Genelde insanların ilgisini çekecek sıcak renkler tercih edilmektedir. Ancak kimi zaman hiciv amaçlı koyu renklerin kullanıldığı da görülmektedir. (Stout, 2005: 56) Türk Sineması’ndan örnek vermek gerekirse; “Recep İvedik” adlı komedi filminde Recep karakteri sürekli turuncu bir gömlek giymektedir. Çünkü turuncu eğlencenin rengidir.

Melodram filmlerinde de kimi sahneler insanları güldürebilmektedir. Örneğin; Ezel Akay’ın yönettiği “Neredesin Firuze” (2004) isimli filminde sıcak tonlar ağırlıktadır. Filmdeki meşhur dans sahnesinde Cem Özer, Haluk Bilginer ve Özcan Deniz parlak sarı takım elbiseleriyle dans edip şarkı söylemektedir.

3.2.6. Dram Filmleri

Dram filmleri doğrudan izleyicilerin duygularına hitap etmektedir. Filmlerde aşk öyküleri, kavuşamayan sevdalılar, acı hikâyeler konu edilmektedir. (Grolier International Americana, 1993: 96) Bu tür filmlerde pembe, kırmızı ve beyaz gibi renkler ağırlıklı bir şekilde kullanılmaktadır.

“Titanic” (1997) dünya çapında ses getirmiş bir filmidir. Bu filmde ağırlık beyaz renktedir. Beyaz saflığın ve temizliğin ifadesidir. Beyaz renk, gemide yaşanan aşkın saf ve temiz olduğunu izleyicilere yansıtmaktadır. Polonyalı yönetmen Krzysztof Kieslowski’nin Renk Üçlemesinden “Beyaz” (1994) isimli filmde beyaz tonlar ağırlıklı bir biçimde kullanılmıştır. Motivasyon bozukluğu ve her şeyi kabullenme beyaz rengin negatif yönüdür. (Hartman, 2008: 111-114) Filmde karakterlerin motivasyon bozukluğu ve kendilerini çıkmazda hissetmesi beyaz renkle ifade edilmektedir.

Julia Roberts’ın Dermot Mulroney ile başrolünü paylaştığı “En İyi Arkadaşım Evleniyor” (1997) isimli filmde ise imkânsız bir aşk konu edilmektedir. Filmde genellikle kırmızı ve pembe gibi aşkı, sevgiyi yansıtan renkler kullanılmıştır. Ayrıca bu film kırmızı, pembe, beyaz gibi renklere oluşan bir jenerikle başlamaktadır.

3.2.7. Macera, Aksiyon Filmleri

Macera filmlerinin yelpazesi çok geniştir. Bu tür filmlerde belli bir olay örgüsü bulunmakta ve tüm olaylar birbirini takip etmektedir. Özön, bu türü “*Kişilerinin tehlikelerle dolu, serüvenli bir yaşam sürdükleri, soluk kesici görünçlüklerle, kahramanca davranışlarla dolu, hızlı dizemli filmler*” şeklinde ifade etmektedir. (2000: 614) Macera filmlerinde hemen hemen her renk kullanılmaktadır. Bundan dolayı renk kısıtlaması bulunmamaktadır.

Macera filmlerinde görsel efektlerin kullanımı ön plana çıkmaktadır. Farklı anlatım teknikleri ve çeşitli renklerin bir arada kullanımı anlatımı öznelenştirmekte ve izleyici konuya odaklanmaktadır. “Matrix” ve “Yüzüklerin Efendisi” gibi filmlerde kullanılan görsel efektler ve renkler öznel bir anlatım dili oluşturmuş, böylece izleyicilerin sunulan kompozisyondan etkilenme düzeyi artmış, renkler aracılığıyla gerçeklik algısı yeniden biçimlendirilmiştir. (Şentürk, 2008: 172)

Sonuç

Gerek sinemada, gerek televizyonda ve gerekse de tiyatro gibi sanatlarda görsel tasarımın etkisi son derecede büyüktür. Görsel tasarımın çizgi, yön, büyüklük, biçim, doku ve renk gibi öğeleri bulunmaktadır. Sayılan bu öğeler içerisinde “renk” ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü renklerin dili aracılığıyla anlatılmak istenen olay ya da hikayelerin etkisi artırılabilir. Renkler, izleyicinin konuya odaklanmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte renklerin dili kullanılarak oluşturulan kompozisyon, izleyicinin aklında daha kolay yer edebilmektedir.

Renk olgusu tarihin her safhasında güzel sanatlar için kullanılmıştır. Görsel tasarımda ton da renk kadar önemli bir konumdur. Kompozisyonda ahengin sağlanabilmesi adına tonlamalara dikkat edilmelidir. Birbirine yakın tonlar uyum, birbirine uzak tonlar ise zıtlık ifade etmektedir. Ton, görsel tasarımın diğer temel öğeleri ile doğrudan ilişki içerisinde.

Her renk birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Bundan dolayı; dizilerde, reklâmlarda, filmlerde ve diğer görsel mecralarda renk olgusu bu diline uygun bir biçimde kullanılmaktadır. Fakat kimi durumlarda yönetmen kendi sanatsal diline uygun olarak renkleri alışılmış anlamları dışında kullanabilmektedir. Göstergebilim açısından renkler çoğu zaman sözle anlatılamayan duyguları, düşünceleri yansıtabilmektedir. Bu açıdan renkler gelişigüzel bir biçimde değil insanlar üzerinde bıraktığı etkilere göre kullanılmalıdır. Tam bu noktada renklerin psikolojik etkileri devreye girmektedir. Çünkü bireylerin geçmişte edindikleri deneyimler ve yaşadıkları renklerin insanlar üzerinde yaratmış olduğu etkinin değişmesine neden olabilmektedir.

Renk, sinematografik anlatıma derinlik kazandırmaktadır. Sinema tarihinin her noktasında renk, yönetmenler tarafından başvurulan önemli bir unsur olmuştur. Görüldüğü gibi renklerin taşıdığı anlam yükü yönetmenin bakış açısına göre

değişiklik gösterebilmektedir. Her rengin ifade ettiği, taşıdığı anlam birbirinden farklıdır. Sadece sinemada değil, televizyonda, tiyatrodada, resimde ve diğer sanatlarda renk ögesi görsel anlatımın temel unsurları arasında yer almaktadır.

Kaynakça

- ABİSEL, Nilgün (1995). **Popüler Sinema ve Türler**, Ankara: Alan Yayıncılık.
- ANGER, Kenneth, ALLISON, Deborah (2005). "Ritual Use of Color", **British Film Industry Research Project**
- ÇAĞAN, Mehmet (1997). **Rengi Rengine - Renklerin Etkisi**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ÇAĞLARCA, Sadettin (1993). **Renk ve Armoni Kuralları**, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Grolier International Americana** (1993), Cilt 11, İstanbul: Sabah Gazetesi Yayınları.
- Grolier International Americana** (1993). Cilt 12, İstanbul: Sabah Gazetesi Yayınları.
- HARDIN, CL, MAFFI, Luisa (1997). **Color Categories in Thought And Language**, Cambridge Cambridge University Press.
- HARTMAN, Taylor (2008). **Renklerin Şifresi**, İstanbul: Pegasus Yayıncılık.
- KALMIK, Ercüment (1950). **Renklerin Armoni Sistemleri**, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.
- KESKİNOK, Ayhan**, "Renkli Televizyon Yapım Tekniği", www.kameraarkasi.org/kompozisyon/renk/siyahbeyazverenkkavrami.html, Erişim Tarihi: 11.11.2013.
- KILIÇ, Levend (2004). **Görüntü Estetiği**, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Meydan Larousse** (1992), Cilt 16, İstanbul: Sabah Gazetesi Yayınları.
- ÖZÖN, Nijat. (2000). Sinema Televizyon Video, Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü, İstanbul: Kbalcı Yayınevi.
- REDD, Adrienne Redd, "Chroma Cinema – The Use of Color in Color & Black and White Films", www.netaxs.com, Erişim Tarihi: 27.09.2013.
- SHARMA, Rashmi (2007). **Renklerle Terapi**, İstanbul: Nokta Kitap.
- STOUT, Katharine Ann Nereaux (2005). **Emotional Responses To Color And Nonverbal Language: A Survey Of Emotional Responses To Color Swatches and Human Poses**, Texas: Texas Tech University.
- SUN, Howard, SUN, Dorothy (1994). **Renginizi Tanıyın**, İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- ŞENTÜRK, Rıdvan (2008). "Film, Gerçeklik ve Bilinç", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** Yıl:7, Sayı:13.
- TEMİZSOYLU, Nuri (1987). **Renk ve Resimde Kullanımı**, İstanbul: Aka Yayınevi.
- "Think Pink", <http://www.colormatters.com/pink>, Erişim Tarihi: 10.11.2013.
- ÜSTER, Metin Yahya (1996). **Renkler Geri Geliyor**, İstanbul Zöngür Matbaası.
- WATKINS, Liz (2002). **Light, Colour and Sound in Cinema**, England: University Of Leeds Information.